

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa i Ocupació
Direcció General d'Energia, Mines i Seguretat Industrial
Pamplona, 113
08018 Barcelona

Assumpte: Expedient de medi ambient B3DIA130210/2081
Modificació del centre productor de potassa i sal a Sùria, de la societat Iberpotash SA

Benvolguts senyors,

En representació de la plataforma cívica Montsalat a la qual forma part el Col·lectiu Ecologista L'Alzina i de l'entitat Meandre, en relació al projecte de la societat Iberpotash SA per la modificació del centre productor de potassa i sal a Sùria,

Exposa:

Que el projecte previst per Iberpotash a Sùria es fonamenta en les assumpcions següents: (1ª) que l'activitat actual compleix les condicions de l'autorització i no té afectació ambiental, (2ª) que el col·lector de salmorres donarà servei permanent i il·limitat, i (3ª) que Iberpotash incrementarà la venda de sal comuna en 750.000 tones d'un any per l'altre.

Mentre Iberpotash construeix el projecte en base a aquestes afirmacions, la realitat tossuda refuta completament les dues primeres i la tercera és un incert objectiu comercial. Vegem-ne l'argumentació i les conseqüències que se'n deriven al projecte.

1. L'afectació ambiental actual i el compliment de les condicions de l'autorització i de la legislació ambientals

L'extens Estudi d'Impacte Ambiental (EIA) que acompanya al projecte no estudia l'impacte ambiental. Després de pàgines, pàgines i més pàgines, no apareix ni una sola dada de salinitat a les aigües de la xarxa fluvial de l'entorn, malgrat que l'objecte d'estudi és un centre productor de potassa i sal i tenir per davant un abocador que, segons dades del projecte, acumula 26,7 milions de tones (= 15,7 Mm³) i preveu mantenir un ritme d'abocament de prop d'1 milió de tones per any, entre sal industrial bruta i fangs.

L'EIA s'escuda en que les instal·lacions actuals disposen d'una autorització ambiental atorgada el 09.11.2006. No s'examina res. En cap moment l'EIA qüestiona si les mesures correctores establertes són adequades i suficients, si es compleixen o no, ni s'intenta validar-les amb dades ambientals. Tampoc es qüestiona el programa de restauració aprovat el 2003 però sense data d'aplicació. És decebedor. En canvi, l'EIA dedica molta atenció al camí i a la plataforma d'entrada a la rampa, ja en construcció, d'accés a la mina de Cabanasses, una qüestió nova i important, però relativament menor en comparació a la magnitud dels residus salins i a l'afectació a l'aigua.

Les dades d'anàlisi de salinitat a les aigües de l'entorn del centre productor de sal i potassa de Sùria que l'EIA omet es troben a: <http://www.lasequia.cat/montsalat/Impactes/Analisi/cardener2004.htm>.

El torrent de Camprubí, al sud del runam de Sùria, està intensament salinitzat. L'anàlisi de la mostra del 17.08.2013 va donar 130.000 mil·ligrams de clorur per litre; es tracta de salmorra propera a la saturació. El torrent de Camprubí conflueix subterràniament amb el riu Cardener a l'alçada del Fusteret. La presència del runam salí de Sùria a només uns 500 metres al nord, el cabussament sud dels estrats geològics en aquest

flanc sud de l'anticlinal de Súria, la coincidència de la salinització amb l'inici del runam i fins i tot els topònims font de la Serra i torrent de Camprubí, tot demostra, sense la més mínima ombra de dubte, que l'origen de la salinització del torrent de Camprubí és la mineria de Súria.

A dalt, cristalls de sal dipositats per la salmorra del torrent de Camprubí.
A l'esquerra, la vegetació vora el torrent de Camprubí mor a causa de la sal, com els insectes que hi cauen.
A baix, ruta de part de la salmorra lixiviada pel runam de Súria fins al riu Cardener pel torrent de Camprubí i la seva circulació subàlvia.

El riu Cardener experimenta un salt bruscat de salinitat al passar pel Fusteret, d'un valor inicial de 40-50 mg Cl/L a 300-400 mg Cl/L.

La riera de Bellver i el seu nivell freàtic queden salinitzats a partir de la surgència salina del mas Filosa, uns 3,5 km al sud-est del runam. També en aquest cas coincideix la salinització de la riera i dels pous que s'havien utilitzat pel reg agrícola amb la presència del runam de Súria.

La riera d'Hortons està salinitzada al seu tram final de cal Trist pel runam tapat però no impermeabilitzat i per les basses de salmorra situades més amunt, al peu del pou Cabanasses. La salinització del torrent d'Hortons s'explica per la falta de manteniment d'aquestes basses.

La salinització de l'aigua del Cardener causa uns perjudicis enormes a l'abastiment d'aigua a la població situada més avall de Súria a la conca del Cardener i el Llobregat. L'aigua del Cardener, més avall de Súria, no es pot destinar a potabilització amb processos convencionals degut a l'excés de salinitat. Les poblacions de Callús, Sant Joan de Vilatorrada i Manresa no poden utilitzar-la, mentre que la qualitat de l'aigua captada del Cardener i subministrada a Castellgalí, ja més avall, s'ha de posar en entredit. Les grans ETAPs d'Abrera i de Sant Joan Despí que abasteixen Barcelona i l'àrea metropolitana han d'aplicar costosos processos, ja sigui electrodiàlisi reversible o bé osmosi inversa, per extreure aquest excés de sal que, posteriorment, s'ha de conduir fins al mar mitjançant perillosos col·lectors de salmorres.

Amb l'objectiu de pal·liar la dificultat a la potabilització de l'aigua avall de Súria, el 13.12.2007 l'Agència Catalana de l'Aigua va signar amb Iberpotash un conveni que els obliga conjuntament a captar i conduir al col·lector de salmorres, en un termini màxim de 2 anys, la filtració salina del Fusteret al Cardener. Aquesta obligació es va incorporar a l'autorització ambiental. Aquesta captació, però, no s'ha realitzat.

La Fiscalia de Medi Ambient del TSJC va ordenar la investigació de la salinització d'aigües al voltant de la mineria de potassa del Bages i, ja l'any 2003, va sol·licitar la mesura cautelar d'aturar els abocaments als runams salins de Súria i Sallent per indicis de delictes ecològics. El cas està encara pendent de judici al jutjat d'instrucció nr. 2 de Manresa.

L'evidència de la salinització greu del torrent de Camprubí, visible en superfície en un centenar de metres des de la font de la Serra on neix fins que s'infiltra, ha motivat noves denúncies que són investigades per agents forestals i per agents de Seprona.

La salinització de l'aigua a l'entorn del centre productor de Súria –que tan olímpicament ignora l'EIA– evidencia que les mesures correctores són insuficients o no s'apliquen correctament. La mesura addicional establerta per l'ACA l'any 2007 s'ha incomplert. Per tant, les condicions ambientals del centre productor de Súria, i especialment les del seu gegantí runam de residus salins, haurien de ser qüestionades i revisades en aquest projecte.

A la vista de la dilació sense data de l'aplicació de la restauració, de les negatives conseqüències que això comporta al paisatge i a la qualitat de l'aigua, de la peremptòria necessitat de mesures correctores molt més potents que les aplicades per prevenir la salinització i de la vigència de la Directiva 2006/21/CE sobre la gestió de residus de les indústries extractives, el projecte hauria de repensar completament el programa de restauració.

2. El col·lector de salmorres

El balanç de materials que el projecte presenta incorre en dos errors greus al quantificar el volum de salmorra produïda al no contemplar els cabals de salmorra que actualment van a la xarxa fluvial i a les aigües subterrànies –com són el del torrent de Camprubí, el de la filtració al Cardener al Fusteret no captada i d'altres que es puguin trobar- i al prendre per cert el volum de salmorra que es destinarà a cristallització i obtenció de sal *vacuum* –que és una mera conjectura comercial.

A més, la rampa en construcció podria interceptar nivells d'aigua, com de fet succeí amb la rampa de Sant Onofre, a la mina de Cardona. Si això s'esdevingués, el destí per aquest nou cabal de salmorra probablement hauria de ser, altra vegada, l'enviament pel col·lector al mar.

És il·lusori actuar com si el col·lector de salmorres fos una instal·lació de capacitat il·limitada i que funcionarà per sempre. La realitat és ben diferent; el col·lector de salmorres és una conducció que treballa moltíssim en condicions precàries, si no obsoletes. Les avaries i accidents amb el col·lector de salmorres, molts d'ells amb vessaments de salmorra amb les consegüents mort de la vegetació i contaminació del sòl per molts anys, han estat nombrosíssims en els seus 25 anys de funcionament, tants que el seu traçat es pot seguir per les clapes de mortaldat que ha anat provocant. S'han registrat més de 400 incidències amb el col·lector de salmorres. Estimem la mitjana d'un vessament de salmorra ocorregut cada 500 metres de col·lector.

El col·lector de salmorres va ser desdoblant des d'Abrera fins al mar, per evacuar la salmorra extreta a l'ETAP d'Abrera. També aquest nou col·lector va vessar abundantment l'agost del 2011 a Martorell, ocasionant la major contaminació mai registrada a l'aqüífer de Martorell.

Actualment, el vell col·lector de salmorres al Bages és considerat un risc ambiental; és temut a tots els terrenys que travessa, en especial per la pagesia. Un projecte d'expansió de la capacitat de la mineria no pot plantejar-se abans de la substitució de l'actual col·lector de salmorres per un de nou amb garanties tècniques i capacitat sobrada per absorbir les eventualitats i els cabals existents de salmorra que el projecte no contempla.

Conseqüències del vessament de salmorra del col·lector, sota la torre de la Pobla, a Súria

3. El balanç de materials

El projecte presenta el balanç de materials a la taula següent, a la qual hem afegit una columna que detalla l'origen o el destí d'aquests materials.

Material	2012	2015	
Entrades	T/any	T/any	Origen
Mineral	1.967.395	2.963.998	mina
Aigua	686.692	645.849	riu Cardener
Reactius		30.728	indústria química
Sortides	T/any	T/any	Destí
Potassa	492.809	750.000	mercat
Sal industrial bruta a Solvay	450.000	450.000	mercat, Solvay
Sal vacuum I		604.202	mercat
Sal vacuum II		145.798	mercat
Potassa vacuum		28.490	mercat
Salmorra	774.400	402.025	col·lector salmorres
Sal industrial bruta	827.382	772.214	runam Síria
Mena magnèsica		67.507	?
Fangs flotació	89.681	136.485	runam Síria
Fangs cristal·lització		22.190	gestor de residus
Aigua evaporada assecadors	19.815	61.664	aire
Aigua evaporada torres		200.000	aire

La taula compara i suma magnituds contrastades amb d'altres hipotètiques. Mentre Iberpotash pot controlar la magnitud de paràmetres com l'extracció total, d'altres com la quantitat de sal *vacuum* que pot col·locar al mercat són meres conjeitures. Una hipòtesi comercial pot ser en el millor dels casos un futur desitjat, però no una dada ambiental. Vist el desenvolupament del mercat i dels preus actuals, cal pensar que efectivament pot incrementar-se la venda de potassa, però és francament dubtós que el mercat pugui absorbir 750.000 tones/any de sal *vacuum*, ni sota la més favorable de les conjuntures comercials. La companyia Ercros va anunciar el març del 2013 una disminució de la producció de clor a la seva planta de Flix, la qual cosa implica una reducció del mercat de sal proper a la conca salina catalana. Tal com s'assigna la venda de 450.000 tones de sal industrial per any a l'empresa Solvay, s'ha de confirmar i documentar el mercat de les esmentades 750.000 tones/any de sal *vacuum*. Sense els corresponents contractes de subministrament, la venda de 750.000 tones/any de sal *vacuum* és una fita comercial, no un. La quantitat de sal *vacuum* que pot consignar-se al balanç de materials és la que realment estigui compromesa amb clients.

Donat que l'extracció de potassa i de sal comuna van lligades, la resta no compromesa comercialment fins arribar a les 750.000 tones/any s'ha d'afegir a la sal industrial bruta que es llença al runam.

L'abocament de prop d'un milió de tones de residus salins per any al runam de Síria és ja un solemne despropòsit que, sumades a un milió de tones més abocades al runam del Cogulló de Sallent, converteixen a Iberpotash, amb diferència, en el major generador de residus de Catalunya. El projecte presenta una mínima reducció d'aquest volum de residus abocats a Síria, sempre sota una hipòtesi comercial òptima. La realitat podria ser l'increment de fins a 1,5 milions de tones de residu salí abocat per any al runam de Síria, depenent de com vagi el mercat de sal comuna.

Sota l'escenari menys favorable –probablement més realista– d'una venda menor de sal *vacuum*, el cabal de salmorra procedent del procés de flotació de la potassa i que no pugui destinar-se a cristal·lització s'haurà de sumar a l'enviat pel col·lector. No és evident que el col·lector en les circumstàncies actuals la pugui absorbir.

Es recomana la consulta de l'informe independent "*Anàlisi de la situació actual i futura dels impactes ambientals de l'activitat potàssica del Bages. Anàlisi del pla Phoenix*", redactat per Estudi Ramon Folch i Associats l'agost del 2012, per conèixer les perspectives ambientals a les quals apunta el projecte d'Iberpotash. El resum executiu es pot descarregar de:

<http://www.lasequia.cat/montsalat/Documentacio/ERF%20Resum%20executiu.pdf>

Sol·licita

Que totes les qüestions ambientals del projecte de modificació del centre de producció de potassa i sal de Sùria es reconsiderin en base a les dades reals i contrastades, no a premisses falses ni a expectatives comercials. Tal com s'ha exposat, això implica:

- a) Estimar el balanç de materials sota escenaris comercials diferents, des de l'òptim que presenta el projecte, fins al conservador en qual la quantitat de sal comuna comercialitzada es manté tal com ara. Probablement la situació real es trobarà en algun punt entremig, el temps dirà.
- b) La incorporació al projecte de mesures correctores per prevenir la salinització de l'aigua, les acordades i que no s'estan complint, i les addicionals que calguin per posar-hi remei. Que es captin les salmorres lixivies del runam de Sùria i que afecten tan negativament a la qualitat de les aigües superficials i subterrànies.
- c) Que s'anteposi la construcció d'un nou col·lector de salmorres a qualsevol modificació substantiva de l'explotació minera de Sùria que comporti una major dependència d'aquest col·lector envellit.
- d) Que s'integri la modificació de la realitat de l'explotació minera de Sùria en un programa de restauració d'aplicació immediata, d'acord amb allò que estableix la legislació actual. A la vegada, la restauració ha d'apaivagar progressivament la necessitat de mesures correctores per prevenir la salinització de l'aigua.

En la confiança que s'atendran aquestes al·legacions, els saluda ben cordialment.

Plataforma cívica Montsalat

montsalat@gmail.com; <http://www.lasequia.cat>